

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ¹⁾
z dnia 2009 r.

**w sprawie warunków i sposobu wspomagania nauczania języka polskiego,
historii, geografii, kultury polskiej i innych przedmiotów nauczanych
w języku polskim wśród Polonii i Polaków zamieszkałych za granicą oraz dzieci
pracowników migrujących**

Na podstawie art. 22 ust. 1 pkt 3a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.²⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. Wspomaganie wśród Polonii i Polaków zamieszkałych za granicą oraz dzieci pracowników migrujących nauczania języka polskiego, historii, geografii, kultury polskiej oraz innych przedmiotów nauczanych w języku polskim w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw lub nauczanych w innych formach przez organizacje społeczne zarejestrowane za granicą, może odbywać się przez:

- 1) kierowanie nauczycieli do pracy za granicą;
- 2) przekazywanie niezbędnych podręczników i pomocy dydaktycznych służących temu nauczaniu;
- 3) organizowanie w kraju i za granicą doskonalenia zawodowego nauczycieli prowadzących nauczanie języka polskiego, historii, geografii, kultury polskiej oraz innych przedmiotów nauczanych w języku polskim za granicą;
- 4) organizowanie kolonii oraz innych form letniego wypoczynku dla dzieci i młodzieży polonijnej.

¹⁾ Minister Edukacji Narodowej kieruje działem administracji rządowej – oświata i wychowanie, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2007 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Edukacji Narodowej (Dz. U. Nr 216, poz. 1591).

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 273, poz. 2703 i Nr 281, poz. 2781, z 2005 r. Nr 17, poz. 141, Nr 94, poz. 788, Nr 122, poz. 1020, Nr 131, poz. 1091, Nr 167, poz. 1400 i Nr 249, poz. 2104, 2006 r. Nr 144, poz. 1043, Nr 208, poz.1532 i Nr 227, poz. 1658, z 2007 r. Nr 42, poz. 273 i Nr 80, poz. 542, Nr 120, poz. 818, Nr 115, poz. 791, Nr 80, poz. 542, Nr 181, poz.1292, Nr 180, poz. 1280, z 2008 r. Nr 70, poz. 416, Nr 145, poz. 917 i Nr 216, poz. 1370 oraz z 2009 r. Nr 6, poz. 33, Nr 31, poz. 206 i Nr 56, poz. 458.

§ 2. 1. Do pracy za granicą w celu, o którym mowa w § 1, kieruje nauczycieli minister właściwy do spraw oświaty i wychowania lub upoważniona przez niego jednostka organizacyjna, zwani dalej „jednostką kierującą”.

2. Kierowanie nauczycieli odbywa się na podstawie:

- 1) umowy zawartej pomiędzy ministrem właściwym do spraw oświaty i wychowania a właściwym organem państwa, do którego nauczyciele mają być kierowani albo
- 2) wniosku organizacji społecznych zarejestrowanych za granicą, prowadzących szkoły albo nauczanie języka polskiego, historii, geografii, kultury polskiej oraz innych przedmiotów nauczanych w języku polskim, określającego miejsce, termin i warunki zatrudnienia nauczyciela, zakres jego obowiązków oraz warunki bytowe, przekazanego za pośrednictwem przedstawicielstwa dyplomatycznego lub urzędu konsularnego Rzeczypospolitej Polskiej wraz z opinią tego przedstawicielstwa dyplomatycznego lub urzędu konsularnego dotyczącą treści wniosku.

§ 3. O skierowanie do pracy za granicą mogą ubiegać się nauczyciele posiadający:

- 1) kwalifikacje wymagane w Polsce do zajmowania stanowiska nauczyciela danego przedmiotu;
- 2) znajomość języka danego kraju lub jednego z następujących języków: rosyjskiego, angielskiego, francuskiego, niemieckiego;
- 3) co najmniej dobrą ocenę pracy uzyskaną w okresie 5 lat bezpośrednio przed złożeniem wniosku o skierowanie do pracy za granicą;
- 4) stan zdrowia umożliwiający podjęcie pracy w charakterze nauczyciela w określonym kraju.

§ 4.1. Nauczyciel ubiegający się o skierowanie do pracy za granicą składa następujące dokumenty:

- 1) list motywacyjny;
- 2) życiorys;
- 3) dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji wymaganych do zajmowania stanowiska nauczyciela danego przedmiotu;

4) zaświadczenie lekarskie o braku przeciwwskazań do pracy w charakterze nauczyciela w określonym kraju wystawione nie wcześniej niż miesiąc przed jego złożeniem.

2. Po złożeniu wymaganych dokumentów z nauczycielem jest przeprowadzana rozmowa kwalifikacyjna, w czasie której sprawdzana jest w szczególności znajomość języka obcego, o którym mowa w § 3 pkt 2.

3. Nauczyciele zakwalifikowani do pracy za granicą odbywają kursy przygotowujące do podjęcia pracy wśród Polonii i Polaków zamieszkałych za granicą, organizowane przez ministerstwo zapewniające obsługę ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania lub przez publiczną placówkę doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym.

§ 5.1. Jednostka kierująca zawiera z nauczycielem umowę cywilnoprawną o skierowanie do pracy za granicą.

2. Umowa o skierowanie do pracy za granicą określa w szczególności:

- 1) pracodawcę zagranicznego;
- 2) okres, na który nauczyciel jest skierowany do pracy za granicą;
- 3) świadczenia przyznane nauczycielowi na podstawie przepisów w sprawie zakresu i warunków przyznawania świadczeń przysługujących nauczycielom polskim skierowanym lub delegowanym do pracy za granicą.

3. Jednostka kierująca może wypowiedzieć umowę o skierowanie do pracy za granicą w przypadku gdy:

- 1) nauczyciel nie wywiązuje się ze swoich obowiązków lub gdy jego postępowanie uchybia godności zawodu nauczyciela;
- 2) nauczyciel naruszył przepisy prawa obowiązujące w Polsce lub państwie, do którego został skierowany;
- 3) choroba nauczyciela trwa dłużej niż miesiąc.

4. Wypowiedzenie umowy o skierowanie do pracy za granicą z przyczyn, o których mowa w ust. 3:

- 1) pkt 1 i 2 - następuje z zachowaniem dwutygodniowego okresu wypowiedzenia, po przeprowadzeniu przez jednostkę kierującą postępowania wyjaśniającego;
- 2) pkt 3 - następuje z zachowaniem miesięcznego okresu wypowiedzenia.

5. Nauczyciel może wypowiedzieć umowę o skierowanie do pracy za granicą w przypadku gdy jednostka kierująca nie wywiązuje się z zobowiązań wynikających

z tej umowy, lub z innych ważnych przyczyn, z zachowaniem miesięcznego okresu wypowiedzenia.

6. Umowa o skierowanie do pracy za granicą wygasa w razie zakończenia stosunku pracy u pracodawcy zagranicznego.

7. Wypowiedzenie umowy o skierowanie do pracy za granicą lub jej wygaśnięcie powoduje wstrzymanie udzielania przyznanych świadczeń.

§ 6. 1. Doskonalenie zawodowe nauczycieli pracujących w środowiskach polonijnych i wśród Polaków zamieszkałych za granicą organizują w kraju i za granicą publiczne placówki doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym.

2. Dla nauczycieli organizuje się w szczególności: studium metodyczne, seminaria, konferencje, wykłady, kursy on-line, warsztaty i praktyki metodyczne.

§ 7. 1. Na wniosek organizacji społecznej zarejestrowanej za granicą albo innych podmiotów organizujących za granicą nauczanie języka polskiego lub innych przedmiotów nauczanych w języku polskim, a także nauczycieli pracujących w środowiskach polonijnych mogą być przekazywane za granicę podręczniki i pomoce dydaktyczne służące temu nauczaniu.

2. Podręczniki i pomoce dydaktyczne, o których mowa w ust. 1, pozyskuje i przekazuje za granicę upoważniona przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania jednostka organizacyjna, zajmująca się wspomaganiami nauczania za granicą języka polskiego, historii, geografii, kultury polskiej i innych przedmiotów nauczanych w języku polskim oraz posiadająca doświadczenie we współpracy z Polonią i Polakami zamieszkałymi za granicą.

§ 8. 1. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania może powierzyć w trybie ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873, z późn. zm.³⁾) organizacjom pozarządowym, mającym doświadczenie w pracy na rzecz Polonii i Polaków zamieszkałych za granicą,

³⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593, Nr 116, poz. 1203 i Nr 210, poz. 2135, z 2005 r. Nr 155, poz. 1298, Nr 169, poz. 1420, Nr 175, poz. 1462 i Nr 249, poz. 2104, z 2006 r. Nr 94, poz. 651, z 2008 r. Nr 209, poz. 1316 oraz z 2009 r. Nr 19, poz. 100 i Nr 22, poz. 120.

organizowanie w Polsce kolonii, obozów lub innych form letniego wypoczynku dzieci i młodzieży polonijnej.

2. Organizacje pozarządowe, o których mowa w ust. 1, organizujące kolonie, obozy oraz inne formy letniego wypoczynku dla dzieci i młodzieży polonijnej, są obowiązane w szczególności spełniać wymogi dla organizatorów wypoczynku dla dzieci i młodzieży, określone w odrębnych przepisach.

§ 9. Nauczyciele skierowani do pracy za granicą w celu, o którym mowa w § 1, na podstawie dotychczasowych przepisów, zachowują prawo do przyznanych na ich podstawie świadczeń do końca okresu, na który zostały przyznane, z uwzględnieniem § 5 ust. 7.

§ 10. Traci moc rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 27 marca 2002 r. w sprawie zasad organizowania kształcenia dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za granicą, wspomagania nauczania historii, geografii i języka polskiego wśród Polonii oraz zakresu świadczeń przysługujących nauczycielom polskim skierowanym w tym celu do pracy za granicą (Dz. U. Nr 44, poz. 409) w zakresie dotyczącym warunków i sposobu wspomagania nauczania historii, geografii i języka polskiego wśród Polonii.

§ 11. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Minister Edukacji Narodowej

UZASADNIENIE

Rozporządzenie stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 22 ust. 1 pkt 3a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.). Zgodnie z treścią upoważnienia minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określa w drodze rozporządzenia warunki i sposób wspomagania wśród Polonii i Polaków zamieszkałych za granicą oraz dzieci pracowników migrujących nauczania języka polskiego, historii, geografii, kultury polskiej oraz innych przedmiotów nauczanych w języku polskim w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw lub nauczanych w innych formach przez organizacje społeczne zarejestrowane za granicą. Upoważnienie zostało zmienione ustawą z dnia 25 lipca 2008 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty, ustawy – Karta Nauczyciela oraz ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. Nr 145, poz. 917), która wprowadziła regulację uwzględniającą nową kategorię osób objętych wspomaganiami nauczania języka polskiego za granicą: dzieci pracowników migrujących oraz wymieniono placówki, w których Ministerstwo Edukacji Narodowej może wspierać naukę języka polskiego i innych przedmiotów: szkoły funkcjonujące w systemach oświaty innych państw lub organizacje społeczne zarejestrowane za granicą, prowadzące nauczanie języka polskiego.

Projektowane rozporządzenie (w zakresie dotyczącym warunków i sposobu wspomagania nauczania historii, geografii i języka polskiego wśród Polonii i Polaków zamieszkałych za granicą) zastąpi obowiązujące obecnie rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 27 marca 2002 r. w sprawie zasad organizowania kształcenia dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za granicą, wspomagania nauczania historii, geografii i języka polskiego wśród Polonii oraz zakresu świadczeń przysługujących nauczycielom polskim skierowanym w tym celu do pracy za granicą (Dz. U. Nr 44, poz. 409)

Przepisy § 1-3 projektu rozporządzenia powtarzają regulacje ww. rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 27 marca 2002 r.

Przepisy § 4 projektu rozporządzenia, w porównaniu z dotychczasowym stanem prawnym, wprowadzają obowiązek przeprowadzenia z kierowanym za

granicę nauczycielem rozmowy kwalifikacyjnej, w czasie której sprawdzana jest przede wszystkim znajomość języka obcego. Następnie, nauczyciel zakwalifikowany do pracy za granicą obowiązany jest odbyć kurs przygotowujący do podjęcia pracy wśród Polonii i Polaków zamieszkałych za granicą. Kursy takie organizować będą publiczne placówki doskonalenia nauczycieli. Wprowadzenie powyższych regulacji spowoduje, że za granicę będą kierowani odpowiednio przygotowani nauczyciele języka polskiego i innych przedmiotów.

W przepisach § 5 projektu rozporządzenia, dotyczących zawierania z nauczycielem umowy cywilnoprawnej o skierowanie do pracy za granicę, w porównaniu z dotychczasowym stanem prawnym, uwzględnione zostały trzy dodatkowe regulacje, zgodnie z którymi:

- w umowie powinien być wskazany pracodawca zagraniczny (§ 5 ust. 2 pkt 1),
- jednostka kierująca może wypowiedzieć nauczycielowi umowę o skierowanie za granicę również w przypadku, gdy nauczyciel naruszył przepisy prawa polskiego lub prawa państwa, do którego został skierowany (§ 5 ust. 3 pkt 2),
- nauczyciel może wypowiedzieć umowę o skierowanie do pracy za granicę w przypadku, gdy jednostka kierująca nie wywiązuje się z zobowiązań wynikających z tej umowy (§ 5 ust. 5).

W projekcie zawarto ponadto regulacje określające sposób realizacji zadań polegających na:

- organizowaniu doskonalenia zawodowego nauczycieli pracujących w środowiskach polonijnych i wśród Polaków zamieszkałych za granicą (§ 6),
- przekazywaniu za granicę podręczników i pomocy dydaktycznych służących wspomaganie nauczania języka polskiego, historii, geografii, kultury polskiej oraz innych przedmiotów nauczanych w języku polskim (§ 7),
- organizowaniu kolonii i obozów oraz innych form wypoczynku dzieci i młodzieży polonijnej (§ 8),

oraz określono podmioty zajmujące się realizacją tych zadań .

Pozostałe poprawki i uzupełnienia wprowadzone do tekstu, w porównaniu z dotychczasowym stanem prawnym, są zmianami o charakterze redakcyjnym, precyzującym lub dostosowującym do zmian w innych przepisach.

Wejście w życie przedmiotowych regulacji kompleksowo określi warunki nauczania języka polskiego i w języku polskim wśród Polonii i Polaków

zamieszkałych za granicą – umożliwi również objęcie pomocą w nauczaniu języka ojczystego za granicą większej liczby dzieci.

Przedmiotowe rozporządzenie nie jest objęte zakresem prawa Unii Europejskiej.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o *działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa* (Dz. U. Nr 169, poz. 1414) projekt rozporządzenia zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Ministra Edukacji Narodowej.

Ocena skutków regulacji (OSR)

1. Podmioty, na które oddziałuje akt prawny

Rozporządzenie adresowane jest przede wszystkim do jednostek organizacyjnych zaangażowanych w realizację zadań związanych z rozpowszechnianiem i podtrzymywaniem znajomości języka polskiego oraz historii Polski, geografii Polski i kultury polskiej wśród Polonii i Polaków przebywających za granicą. Należą do nich przede wszystkim: Ministerstwo Edukacji Narodowej, Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Warszawie, Polonijne Centrum Nauczycielskie w Lublinie, a także organizacje pozarządowe, które zajmują się współpracą z Polonią i Polakami zamieszkałymi za granicą.

Ponadto rozporządzenie będzie oddziaływało na pracodawców zatrudniających nauczycieli w krajach, do których zostaną skierowani oraz nauczycieli zainteresowanych uzyskaniem skierowania do pracy w środowiskach polonijnych i wśród Polaków przebywających w innych państwach, a przede wszystkim na zamieszkałych za granicą Polaków uczących się języka polskiego i innych przedmiotów nauczanych w języku polskim. W związku z koniecznością wykazania się przez nauczyciela znajomością języka obcego, rozporządzenie będzie również oddziaływało na instytucje prowadzące nauczanie języków obcych i wydające certyfikaty, poświadczające znajomość języka obcego.

2.Konsultacje społeczne

Projekt rozporządzenia zostanie skierowany do zaopiniowania przez następujące związki zawodowe i partnerów społecznych:

- 1) Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych (OPZZ),
- 2) Sekcja Krajowa Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność”,
- 3) Forum Związków Zawodowych,
- 4) Zarząd Główny Związku Nauczycielstwa Polskiego,
- 5) Związek Zawodowy Pracowników Oświaty i Wychowania „Oświata”,
- 6) Krajowa Sekcja Oświaty NSZZ „Solidarność 80”,
- 7) Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych,
- 8) Business Center Club - Związek Pracodawców.

Ponadto projektowane rozporządzenie zostało przesłane do zaopiniowania przez:

- 1) Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Warszawie,
- 2) Polonijne Centrum Nauczycielskie w Lublinie,
- 3) Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”,
- 4) Fundację „Semper Polonia”.
- 5) Fundację „Pomoc Polakom na Wschodzie”.

3. Wpływ projektowanej regulacji na sektor finansów publicznych.

Wejście w życie rozporządzenia spowoduje dodatkowe skutki finansowe dla budżetu państwa i budżetów jednostek zaliczanych do sektora państwowego w postaci zwiększania wydatków ze względu na potrzebę i możliwość objęcia za granicą nauką języka polskiego, historii i geografii Polski nowej kategorii osób: dzieci pracowników migrujących oraz wspomagania większej niż dotychczas liczby placówek prowadzących to nauczanie, tj. szkół funkcjonujących w systemach oświaty innych państw lub organizacji społecznych zarejestrowanych za granicą, a prowadzących nauczanie języka polskiego i innych przedmiotów w języku polskim.

Z upoważnienia Ministra Edukacji Narodowej Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli kieruje co roku do pracy w zagranicznych szkołach, do których uczęszczają dzieci i młodzież polskiego pochodzenia, około 150 nauczycieli. Plan

wydatków CODN za rok 2008 wyniósł 6.666.000 zł, w tym 500.000 zł stanowią środki pochodzące z rezerwy celowej Nr 13 przeznaczone na sfinansowanie – dofinansowanie kosztów wdrażania reformy oświaty – wspomaganie nauczania języka polskiego wśród dzieci pracowników migrujących.

Ponadto ze środków budżetowych Ministerstwa Edukacji Narodowej finansowane jest organizowanie kursów doskonalących dla nauczycieli, prowadzących za granicą nauczanie języka polskiego i w języku polskim. Na ten cel przeznaczają się co roku środki finansowe w wysokości prawie 1,3 mln zł, z czego około 70% tej kwoty wydatkuje się na zakwaterowanie i wyżywienie uczestników szkoleń. W doskonaleniu zawodowym, organizowanym przez Polonijne Centrum Nauczycielskie, uczestniczy corocznie od 1200 do 1800 nauczycieli.

Organizacja kolonii, obozów i innych form letniego wypoczynku dzieci i młodzieży polonijnej wspierana jest każdego roku kwotą ponad 2 mln zł.

MEN szacuje, że dodatkowe skutki finansowe w roku 2009 wyniosą ok. 200 000 zł (z czego 100 000 zł należy przeznaczyć na zakup i wysyłkę niezbędnych podręczników i pomocy dydaktycznych, a 100 000 zł na organizację dodatkowych kursów doskonalenia zawodowego dla nauczycieli polonijnych). Dodatkowe środki finansowe w kwocie 200 000 zł zostały przewidziane w rezerwie celowej nr 11 – dofinansowanie kosztów podnoszenia jakości oświaty.

4. Wpływ projektowanej regulacji na rynek pracy, konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw, oraz na sytuację i rozwój regionalny

Wejście w życie rozporządzenia nie będzie miało wpływu na rynek pracy, konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw, oraz sytuację i rozwój regionalny.